

NYTT OM

FRA NAVFs SEKRETARIAT
FOR KVINNEFORSKNING

Nr. 3 — JUNI 1980

KVINNEFORSKNING

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes til NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2. Telefon (02) 56 52 90

NAVF's sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf. (02) 56 52 90
Postgiro 5 14 71 60

Sekretariatets styre

Universitetsstipendiat Hanne Haavind, leder
Professor Harriet Holter
Forskningsstipendiat Hildur Ve, p.t. universitetslektor
Forskningsstipendiat Sidsel Larsen
Førsteamanuensis Ottar Hellevik
Konsulent Anne Kari Lande Hasle
Amanuensis Mette Qvortrup
Førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra Rådet for humanistisk forskning, NAVF

Varamedlemmer

1. Førsteamanuensis Tove Stang Dahl
2. Førsteamanuensis Helga Maria Hernes
3. Amanuensis Ingrid Eide
4. Byråsjef Audun Edwardsen

I sekretariatet

Konsulent Nina Gornitzka, daglig leder
Ktr.fullm. Guro Helgerud

"Nytt om kvinneforskning"
Redaktør Nina Gornitzka
Omslag: Kari Rolfsen

I N N H O L D

	Side
Hvor går vi? Av Hanne Haavind	1
Kvinneforskning i humanistiske fag.	
Av Åse Hiorth Lervik	5
Kvinneforskning og naturvitenskapene. Av Torun Sætre	10
Trenger vi et tverrfaglig forum for kvinner i forskning og forskningsadministrasjon? Ved Inger Hagen ...	12
Forskerveiledning innen kvinneforskningen.	
Av Harriet Holter	13
Forskning og likestilling i NAVF	17
Bokomtaler:	
Ida Blom: Barnebegrensning - synd eller sund fornuft? Omtale av Bjørg Halvorsen og Turid Noack	21
Torild Skard: Utvalgt til Stortinget: en studie i kvinners frammarsj og menns makt. Omtale av Helga Maria Hernes	25
Møter, seminarer og konferanser:	
Nordisk konferanse om KVINNER I ISLAM, 26.-28. nov. 1979 i Holte, Danmark	28
Referat fra møte for deltakere i veiledningsprosjektet KVINNER OG FELLESSKAP, Vangen mars 1980	32
Temamøte i NORAD 7. mai 1980 om KVINNER OG UTVIKLING	34
Kvindernes U-landsudvalgs seminar om U-LANDSKVINNERS FORPLIGTELSE I FAMILIE OG ARBEJDE, 12.-15. juni 1980 på Nordens Folklige Akademi i Kungälv, Göteborg	34
UNITAR's seminar om CREATIVE WOMEN IN CHANGING SOCIETIES, 9.-12. juli 1980 på Voksenåsen Hotell, Oslo	35

	Side
Seminar om FORHOLDET MELLOM KVINNEFORSK- NINGEN OG KVINNEBEVEGELSEN, 18. og 19. sep- tember 1980 på Sundvolden Hotell.....	36
Gjestebesøk av ROSABETH MOSS KANTER, 19.-27. september 1980	37
Publikasjoner innkommet til redaksjonen.....	38
Bibliografisk utvalg av litteratur vedr. norske kvinneres yrkes- og familietilknytning, basert på off. statistikk, folketellinger eller store utvalg. Utarbeidet av Kirsten Bjøru	40
FORSKNINGSMIDLER	50
OVERSIKT OVER FINANSIERINGSKILDER - SAMFUNNSVITENSKAP	51

HVOR GÅR VI?

av Hanne Haavind

Kvinneforskningen består av et stort "VI" og et lite "vi". Det var det store VI-et Helga Maria Hernes siktet til da hun til kvinneforskningskonferansen på Ustaoset i 1977 skrev: Hvor er vi? Hvordan kom vi hit? Hva holder oss her? Hvor vil vi hen? Hvordan kommer vi dit? Hvem er "vi"?

Det var også det store VI-et vi refererte til da VI på Hurdalssjøen i november 1979 hadde en avsluttende diskusjon med forslag - og motforestillinger - til hva VI ønsker å få til i tida framover. Dette store VI-et er et løst nettverk uten skarpe grenser. Båndene mellom oss er uformelle og inneholder både faglig og personlig informasjonsutveksling. Det er nyttig for den kvinneforskning VI driver.

Det er dette store VI-et som det lille vi-et skal styrke og stimulere til forskningsmessig innsats. Det lille vi-et er sekretariatet med styre, og vi er en del av det store VI-et. Men vi er oppnevnt av NAVF, og er følgelig ikke kvinneforskningens ledere, men et tiltak for kvinneforskning. Når noen fra det store VI-et spør meg: "Hva skal det skje nå - hva har dere tenkt å gjøre?" Så svarer jeg: "Akkurat nå har vi laget en utredning for NAVF om kvinneforskningssekretariatets fremtid, og den vil vi gjerne at DERE også skal drøfte".

Forholdet mellom det store VI-et og det lille vi-et kan være uklart og problematisk. Men likevel tillater vi oss å si i utredningen: "Det som kjennetegner kvinneforskningssekretariatet er at dets virksomhet preges av en god kombinasjon av byråkrati, personlige nettverk og kollektivt engasjement". For øvrig forsøker vi i samme utredning å skille mellom sekretariatet som et forskningspolitisk tiltak og selve kvinneforskningsvirksomheten som drives av 80-90 samfunnsvitenskapelige forskere rundt om i landet. Det dreier seg altså om et sam-

virke mellom en formell og en uformell organisering. Den formelle organiseringen som sekretariatet står for, vil ikke ha noen effekt hvis den ikke bakkes opp av en uformell; og den uformelle organiseringen har ikke muligheter til å realisere sine mål hvis den ikke har noe formelt å nedfelle seg i. I dette samspillet er det selvsagt at sekretariatets styre skriver utredningen om hva som bør gjøres for norsk kvinneforskning i årene fremover, men det er nødvendig at kvinneforskere leser dette, og deltar i debatten.

Utredningen trykkes nå opp i vår arbeidsnotatserie. Den blir nr. 1 for 1980 og kan fåes ved henvendelse til sekretariatet. Den er gratis og inneholder 31 sider.

Det store VI-ets deltagelse og engasjement er ønskelig av flere grunner. Utredningen er laget som et dokument som skal behandles i NAVFs organer. En del spørsmål som er sentrale for DERE er ikke fyldestgjørende behandlet. Dette gjelder særlig

- rekruttering til kvinneforskning,
- veiledningsmuligheter innen kvinneforskning
- samt alle problemene som oppstår for OSS som individer og som gruppe fordi mange av OSS har tidsbegrensete, kortvarige arbeidsforhold.

I det hele tatt ønsker vi at DERE kan komme med "friskere" og gjerne mer kontroversielle synspunkter enn det som preger vår litt formelle stil. Dessuten foreslår vi økt tverrfaglighet i tiltakene for kvinneforskning. Følgelig vil vi ha humanistene, medisinene og de naturvitenskapelige forskere med i debatten her i Nytt om kvinneforskning. Nærmere bestemt anbefaler vi at NAVF lager et sekretariat for kvinneforskning som blir en permanent forskningstjeneste og som omfatter alle fag under NAVFs fem råd (humanistisk, samfunnsvitenskapelig, medisinsk, naturvitenskapelig, samt råd for forskning for samfunnsplanlegging). I dette nummeret finnes

innlegg fra Åse Hiorth Lervik og Torun Sætre. Som henholdsvis humanist og medisiner må vel deres syn kunne tas til inntekt for et slikt felles sekretariat.

NAVF skal evaluere kvinneforskningssekretariatets virksomhet og vidre planer for resten av perioden, samt la dette være grunnlaget for eventuelle tiltak for kvinneforskning etter 1982. Vi vil gjøre vårt til at vurderingene skjer på et bredt grunnlag. Med dette mener vi at spørsmålet ikke bare er om sekretariatet skal fortsette eller ikke. Arbeidet for å styrke kvinneforskning har gitt erfaringer som kan lære oss noe om hvordan sentrale forskningspolitiske dilemmaer kan løses.

Vi syns at vi har lært noe om hvordan forholdsvis små (i betydningen billige) tiltak med god forbindelse til bunnen (i betydningen den enkelte forskers prosjekt) kan binde sammen og følgelig styrke spredt forskningsvirksomhet som er uttrykk for felles fagpolitiske bestrebelser.

Disse erfaringer tror vi også andre kan nyttiggjøre seg, ettersom det i dag er et forskningspolitisk hovedproblem hvordan en skal kunne samordne og skape faglig syntese med relativt rimelige og ikke altfor byråkratiske organer.

Forskerveiledning og forskningsledelse som oppmuntrer til kollegialt samarbeid er også tiltak som bør kunne brukes av andre til å lage forskningsnettverk. Et sentralt problem i forsøkene på å styre forskningen er nettopp ofte at et viktig temaområde ikke blir tilstrekkelig tverrfaglig belyst, og at enkelttilnærminger ikke samordnes på tvers av forskningsinstitusjoner. Om forskningsveiledning innen kvinneforskning skriver Harriet Holter i dette nummeret.

Vi syns også at vi har lært noe om begrensninger og tilstivninger i forskningssystemene. Disse er ikke bare hemmende for kvinneforskning, men for mye annen forskning som er samfunns-

relevant og kritisk, samtidig som den har faglige ambisjoner. Særlig er de kortvarige arbeidsforhold en ulempe for hele miljøet. Dessuten er søknads- og bevilgningsprosedyrene for individualistiske og karrieremønsteret for konkurransepreget. Denne konkurransen står ikke i noe rimelig forhold til hva vi vet om kriterier for utvelgelse av dyktige forskere - snarere tvert imot. Man kan si at arbeidet med et programområde som Kvinners levkår og livsløp lærer oss meget om forskningssystemenes stivhet - og om den enkelte kvinneforskers internalisering av disse systemenes regler.

KVINNEFORSKNING I HUMANISTISKE FAG
av Åse Hiorth Lervik

En av ulepmene ved NAVFs sekretariat for kvinneforskning - kanskje den eneste ulempen? - er at det finansieres av et enkelt råd under NAVF og bare skal ha ansvaret for kvinneforskning i samfunnsvitenskapene. Det har ført til at kvinneforskning i mange sammenhenger nå oppfattes utelukkende som samfunnsvitenskapelig forskning om kvinner. Det drives også kvinneforskning i flere humanistiske fag, selv om denne ikke har hatt ett felles organ og kanskje av den grunn ikke har greid å gjøre seg like synlig for allmennheten.

I likhet med kvinneforskningen i samfunnsfagene går den humanistiske kvinneforskning ut på å samle inn stoff av og om kvinner, bearbeide materialet med særlig sikte på å skille ut kvinneaspekter i det, beskrive kvinners vilkår, liv og innsats på deres egne premisser og i sammenheng med visse synspunkter på menneske og samfunn. Til forskjell fra samfunnsfagene har de fleste humanistiske fag en klar historisk orientering, eller de arbeider både med et nåtidig og et fortidig stoff.

Den historiske orienteringen skaper visse vansker for en del forskere som vil beskjeftige seg med kvinneproblematikk. Vi er henvist til det materiale som fins oppbevart fra tidligere tider, og det kan være magert nok. Men fins det lite for menneskenes vedkommende generelt, så fins det i alle tilfelle mindre for kvinner fra samme periode. Eller er det forskerne som ikke har lest materialet godt nok? Kvinnelige arkeologer har i vår hatt et seminar under mottoet: "Var de bare menn?" Emnet taler for seg selv.

Kvinnehistorisk forskning graver fortidens kvinner fram og gjør dem synlige, om ikke som individer så i alle fall som gruppe. Store samfunnsendringer - for eksempel industrialiseringen - medførte ulike slags endringer for menn og kvinner, det er ikke gitt at følgene for det ene kjønn var viktigere enn for det andre.

Vi vet jo i alle fall at kvinnene fantes før i tiden, selv om vi vet altfor lite om hvordan de hadde det. Ikke alle har visst at vi hadde kvinnelige skapende kunstnere i forrige århundre. Litteraturforskere, kunsthistorikere og musikkforskere har gått på jakt og har kunnet bringe fram i lyset en rekke "glemte" kvinnelige forfattere, malere og komponister. Bearbeidelsen av materialet består blant annet i å undersøke de vesentlige forskjeller mellom kvinners og menns muligheter for å utdanne seg kunstnerisk og forsørge seg gjennom arbeidet, men også i å analysere deres forsøk på å uttrykke sin situasjon gjennom det de malte og skrev.

I humanistiske fag som i samfunnsfagene drives kvinneforskningen i stor utstrekning av yngre kvinner uten fast stilling ved et universitet - personer som tilbringer noen år med å kvalifisere seg til universitetsstillinger dels ved å leve og arbeide på stipend, dels ved å ernære seg som vikarer og hjelpelærere og håpe på stipend. Det skaper en utrygg og vanskelig arbeids-situasjon. I tillegg kommer de problemer det fører med seg at forskningsfeltet er nytt og lite opparbeidet, med mangel på f.eks. bibliografiske hjelpemidler eller skolerte seniorforskere som veiledere, og den frykt mange har for at det arbeid de holder på med, skal vurderes som perifert og lite meriterende når de engang søker stilling og blir utsatt for en mannlig bedømmelseskomite.

Rådet for humanistisk forskning har ikke opprettet veilederstilling eller sekretariat for kvinneforskning, men har i stedet truffet andre tiltak. I 1975 ble det arrangert en stor tverrfaglig konferanse om kvinneaspekter i humanistiske fag, i 1979 ble det holdt en tilsvarende nordisk konferanse som Norge hadde det praktiske ansvaret for. I tiden mellom disse konferansene satte RHF i gang sitt stipendprogram for kvinneforskning i humanistiske fag. Det har i kostnader ligget på om lag samme nivå som det samfunnsvitenskapelige sekretariatet for kvinneforskning, men humanistene valgte altså å bruke pengene direkte til arbeidslønn for noen få forskere. Det kan sies meget til fordel for begge modeller, sikkert er at humanistene har savnet et sekretariat og et meldingsblad som Nytt om kvinneforskning.

Kvinneforskerne sitter spredt på flere institusjoner og føler seg ofte isolert med sine problemstillinger i det miljø de vanker i til daglig. Til gjengjeld har humanistene nå fått den første store avhandlingen som i alle fall delvis er et resultat av stipendprogrammet: Ida Blom: Barnebegrensning - synd eller sunn fornuft. Barnebegrensning i Norge fra slutten av 1800-tallet. (Bergen 1980) Forhåpentligvis vil de nærmeste par årene også bringe slike håndgripelige resultater i litteraturvitenskap og kunsthistorie.

Det humanistiske faget som har den bredeste front av unge kvinneforskere er litteratur. Både på kvinnestipendprogrammet og på de ordinære tildelingene er det blitt bevilget lønn til forskere som arbeider med kvinnelitteratur, andre har arbeidet uten økonomisk støtte. Emnene har ikke begrenset seg til norsk litteratur, det blir også arbeidet med blant annet russiske forfatterinner i forrige århundre. Behovet for kontakt og for å drøfte felles problemer har resultert i en løst oppbygd organisering med årlige samlinger i form av tre dagers arbeidsseminar for forskere som arbeider med kvinneemner innenfor forskjellige nasjonallitteraturer. Seminarene har nå vært holdt tre år på rad med støtte fra NAVF og har samlet 25-30 deltakere fra Norges universitetsbyer samt et par forskere bosatt i utlandet og et par representanter for svensk og dansk kvinnelitteraturforskning.

Gjennom de tre årene vi har holdt disse seminarene, har vi følt at vi virkelig har greid å bygge opp et nasjonalt miljø for kvinnelitteraturforskning, på tvers av grensene mellom særlitteraturer som ellers kan være ganske vanskelig å forsere ved de større norske universitetene. Arbeidet på seminarene har vært forberedt ved at program og lesestoff er sendt ut i forveien, og virksomheten på seminaret har vekslet mellom prosjektrapporter, metodediskusjoner og gruppearbeid med tekster. Utvekslingen av opplysninger og litteraturhenvisninger har vært livlig, men det har også vært en enestående anledning til å samle igjen et litteraturstudium som for manges vedkommende er blitt mer og mer spesialisert opp gjennom årene. Allerede

første året så vi klare likheter mellom å arbeide med "glemte" forfatterinner i norsk, tysk engelsk og russisk litteratur på 1800-tallet. I fjor hadde vi satt sammen tre prosjektrapporter fra henholdsvis den greske tragedies kvinnefremstilling, kvinnebildet på norrøne riddersagaer og kvinnelige dramatikere på engelsk 1600-tall. Sjelden ellers har vi som litteraturforskere anledning til å se så forskjellige emner belyst under en felles problemstilling og på en slik måte at vi dyner nye sammenhenger.

For å ta vare på de verdier samværet på seminaret ga oss, besluttet vi at vi skulle holde kontakt gjennom året ved hjelp av et uformelt internt brev. Dette informasjonsbrevet blir så sendt ut ca. en gang pr. måned til alle som har deltatt på ett av de tre seminarene og inneholder gjensidige meldinger, orientering om den undervisning og annen virksomhet vi driver i kvinnelitteratur hver på vårt sted, notiser om faglitteratur og avisutklipp som vi tror er av interesse for andre innenfor gruppen. Det har også tidvis vært drevet gruppearbeid på de enkelte universitetene, og den gjensidige bruk av hverandre som sensorer og gjesteundervisere i den ordinære instituttvirksomheten er økt. Kontaktnettet fungerer til utveksling av kunnskaper, råd og ikke minst oppmuntring og støtte.

Vi har også diskutert mulighetene for egentlig prosjektsamarbeid mellom gruppene i Oslo, Bergen og Tromsø, for eksempel omkring en kvinnelitteraturhistorie eller en teoribok om kvinnelitteraturforskning, men er kommet til at vi foreløpig ikke makter dette. Derimot har vi nok gitt støtet til at arbeidet med bibliografisk-biografisk leksikon over kvinnelige forfattere på er kommet i gang på Biblioteksskolen, og ifjor samlet vi inn 64 000 kr. til Nordiske kvinners litteraturpris. Gruppevirksomhet på de enkelte steder har i alle fall ført til at Tromsøgruppa nylig har gitt ut artikkelsamlingen Nålevende kvinnelige forfattere fra mange land, andre samlinger er under arbeid i Oslo og Bergen.

Det er store fordeler med et slikt nasjonalt miljø av begrenset størrelse. Vi har sett at det å holde seminarer hvert år med for det meste de samme deltakere, og legge arbeid i å holde kontakt også mellom seminarene, helt opplagt har høynet nivået

på seminarene for hvert år. Vi ser tydelig at vi etter hvert kjenner hverandre så godt at vi lettere slipper uenighet løs, ikke er redde for å presisere ulike standpunkter. Samtidig ser vi jo begrensningene i å drive et slikt kontaktnett nærmest på fritid. Det har falt av seg selv at Tromsøgruppa måtte ta det praktiske ansvar, fordi det bare er her vi har en stor nok gruppe kvinnelitteraturforskere i faste stillinger til at vi kan fordele oppgavene og få alt til å fungere i noenlunne faste rutiner uten at det blir for meget arbeid på hver enkelt. Mangelen på et profesjonelt apparat gjør det også vanskelig å utvide kontaktvirksomheten for eksempel til de nordiske land. Vi håper derfor at også humanistene kan få opprettet sekretariatsfunksjoner for kvinneforskning, eller gå inn i en felles finansiering av et utvidet sekretariat.

KVINNEFORSKNING OG NATURVITENSKAPENE

av Torun Sætre

Uvitende om hvilken definisjon av begrepet kvinneforskning som gjelder blant aktive kvinneforskere, kan man som jeg komme til å tro at kvinneforskning er 1) Enhver type forskning som kvinner er engasjert i, (begrepet kvinneforskning ville da bli en påpeking av en endret praksis, nemlig at ikke bare menn forsker, eller 2) Forskning på kvinners levevilkår i vid forstand, inkludert fysiologisk/biologiske forhold som ikke kan løsrives fra de materielle forhold kvinner lever under.

Som kjent har NAVFs sekretariat for kvinneforskning bare ansvar for den samfunnsvitenskapelige delen av kvinneforskningen. Kvinneforskere innenfor de humanistiske fag har fått en del støtte gjennom Rådet for humanistisk forskning, bl.a. i form av et eget stipendprogram. At de naturvitenskapelige forskningsmiljøer ikke kan vise til tilsvarende støttetiltak må skyldes uvitenhet om kvinneforskningsspørsmål og manglende interesse for samarbeid. Dette er beklagelig, for tverrfaglig samarbeid vil kunne være av stor betydning på flere nivåer.

Mitt utgangspunkt er et års studentstipend fra NAVF for å forske på fysiologiske forhold ved hetetokter i klimakteriet. Det har vært lærerikt på flere måter. Kort oppsummert: 1) Det er ikke lett å forske, spesielt ikke når man er fersk i faget. 2) Det er vanskelig å forske på fysiologiske fenomener uten å ta sosiale/psykologiske forhold i betraktning.

Med andre ord: Kontakt og evt. et samarbeid med kvinner som driver forskning, både innenfor mitt eget og på andre områder, ville har vært av stor verdi.

Det er mange grunner til at det er viktig å opparbeide et kontaktnett mellom kvinner i forskjellige disipliner og innenfor

forskjellige forskningsmiljøer:

- 1) Utveksling av faglige problemstillinger og erfaringer er alltid nyttig.
- 2) Tverrfaglig kontakt kan gi et videre og kanskje mer fruktbart perspektiv på den enkeltes problemstillinger.
- 3) Samarbeidet kan utgjøre en viktig del av en sosialiseringssprosess og være et korrektiv til en ofte ensidig påvirkning i et miljø.
- 4) Den psykologiske støtte i vanskelige perioder er viktig. Forskningsmiljøer er ofte mannsdominerte. Å være kvinnelig forsker er en ekstra belastning som kommer i tillegg til produktivitetskravet og konkurransementaliteten som preger de fleste. Disse problemene er nærmest almene, og for en "nykomling" vil andres erfaring og støtte gjøre arbeidsbetingelsene bedre.
- 5) Et tverrfaglig samarbeid vil også kunne bidra til å politisere forskningen (selvsagt ikke bare kvinneforskningen). Forskning og kanskje spesielt medisinsk forskning har lenge fungert som en uangripelig bastion med stort forbruk av ressurser og med liten grad av evaluering av prosjekter, investert tid og arbeid. Tverrfaglig samarbeid og rådspørring m.h.t. nyttigheten og fruktbareheten av et forskningsprosjekt forekommer vel knapt. De fleste forskere vil hevde at kun de som er "innen rekkene" og har spesialkunnskapene kan vurdere nyttigheten av en problemstilling. Å gi noe entydig svar på dette er problematisk. Men konsekvensen er i alle fall at forskningen unndras (all) offentlig vurdering. Et utbredt samarbeid innen kvinneforskning kan være en begynnelse til å rive ned gamle skillelinjer.

Gjennom opprettelsen av NAVFs sekretariat for kvinneforskning er det skapt muligheter for et forum for tverrfaglig kontakt innen forskning. Virksomheten bør utvides til også å gjelde naturvitenskapelige disipliner.

TRENGER VI ET TVERRFAGLIG FORUM FOR KVINNER I FORSKNING OG FORSKNINGSADMINISTRASJON?

Høsten 1977 ble det arrangert et møte i Videnskabs-Akademiets lokaler for å diskutere eventuell opprettelse av et Kvinnevitenskapsakademi. Fremmøtet og interessen var overveldende; over 100 kvinner med forskjellig tilknytning til forskning og forskningsadministrasjon var tilstede. Møtet tydet på at det i tillegg til de vitenskaps-relaterte aktiviteter også var behov for et forum der vi kunne treffes, diskutere felles problemer og støtte hverandre i likestillingsbestrebelsene. På møtet ble det foreslått å gjøre NKAL (Norske Kvinnelige Akademikeres Landsforbund) til et slikt forum. Begrunnelsen var at her hadde man en tradisjonsrik forening for universitetskvinner, og som dessuten hadde et internasjonalt kontaktnett gjennom sin tilknytning til IFUW (International Federation of University Women).

Vi synes idéen var god, og dessuten praktisk mulig å gjennomføre. Kvinner som har synspunkter på dette bes vennligst kontakte Inger Hagen, Rugdeveien 6, Oslo 3, tlf. (02) 14 38 63. I neste omgang kunne vi så diskutere opplegg for organisering.

Inger Hagen

Leder av Oslo Krets av NKAL

FORSKERVEILEDNING INNEN KVINNEFORSKNINGEN
Samtale med Harriet Holter

Som ledd i sitt forskerveiledningsprogram ansatte NAVF i 1978 fire seniorforskere i engasjementstillinger, med veiledning av yngre forskere som særlig oppgave. Ordningen var i første omgang tenkt for en tre-års periode, med muligheter for forlengelse til 6 år. Harriet Holter har fungert i halvtidsstilling som veileder for kvinneforskere siden 1.7.1978. Denne veiledningen har vært knyttet til paraplyprosjektet Kvinner og fellesskap.

NAVF har i løpet av de siste måneder drøftet med universitetene om, og i hvilken form, veiledningsprogrammet skal fortsette.

Nytt om Kvinneforskning har spurt Harriet Holter om hva som vil skje med veiledningen for kvinneforskere og med Fellesskapsprosjektet etter 1981.

"For kvinneforskningen er det ikke avklart i hvilke former en eventuell veiledningsordning skal fortsette," sier Harriet Holter. "Jeg har tilbudt meg å gå inn i en ny 3-års periode, under visse forutsetninger, men Universitetet i Oslo og NAVF har ennå ikke tatt stilling til dette. Uansett; det vil fremdeles være et behov for en forskerveileder spesielt for kvinneforskere i en del år fremover, selv om det etter hvert har utviklet seg gode faglige miljøer og seniorforskere innen feltet. Særlig trenger universitetene veiledere innen kvinneforskning, og det vil være rimelig om NAVF og Universitetet i Oslo kunne finne en fortsatt veiledningsordning etter 1981."

Harriet Holter sier forøvrig at forskerveiledning kan organiseres på mange måter, og at den ordningen med arbeidsgrupper som har vært prøvd innen kvinneforskning kan være en god mo-

dell også i det videre arbeid.

Da NAVF startet veiledningsprogrammet i 1977, var rådet i utgangspunktet innstilt på å prøve ut ulike "modeller" for veiledning av yngre forskere. Universitetene i Bergen, Trondheim og Tromsø har satset på en forholdsvis sentralisert veiledningsordning knyttet til én stilling, eventuelt oppbygging av et senter for forskerveiledning. Veiledningsordningen i Oslo har fulgt et mer desentralisert opplegg. Hensynet både til det eksperimenterende ved ordningene, og de erfaringer som har vært gjort med én form for desentralisering skulle tilsi en fortsettelse av denne siste linjen ved Universitetet i Oslo. Vi ber Harriet Holter si litt om hva en desentralisering av forskningsveiledervirksomhet kan bety i praksis.

"Forskerveiledningen kan være desentralisert både i den forstand at den knyttes til flere seniorforskere, og på den måten at relativt mange yngre forskere får del i den. Hvis det siste skal skje uten at kvaliteten senkes, må det foregå ved at veiledningen også fører til en gjensidig veiledning mellom forskerne, d.v.s. det man vanligvis forstår ved kollegialt samarbeid.

Det er i denne siste forstand veiledningen i samfunnsvitenskapelig kvinneforskning har vært desentralisert", sier Harriet Holter. "Den har tatt sikte på å lære yngre forskere et kollegialt samarbeid ved å samarbeide i grupper som etterhvert blir selv bærende. Jeg mener imidlertid at nettopp denne måten å ordne veiledningen på egner seg til å gå et skritt videre, til å spre veiledningen på flere lærere enn én. I prinsippet bør forskerveiledning være en kontinuerlig og integrert oppgave for alle universitetslærere, og i minst mulig utstrekning skilles ut som en egen oppgave, f.eks. for én professor ved ett institutt."

Forskjellen mellom veiledningsvirksomheten knyttet til Kvinner og fellesskap og f.eks. den i Bergen er bl.a. at den siste satser mer på konsentrert kursvirksomhet med obligatorisk deltakelse og oppgaveskriving. Arbeidsgruppe- eller nettverksmodellen er mer løs og åpen, og samtidig mer langsiktig bindende. Vi spør Harriet Holter om hvilke refleksjoner hun har gjort seg om de ulike modellens måte å fungere på.

"Egne sentre for forskerveiledning har utvilsomt sine fordeler. På den annen side innebærer de økt spesialisering og fare for elitistiske grupperinger som lever sitt liv på siden av universitetets virksomhet ellers.

Forøvrig tror jeg, det er vanskelig å sammenlikne veiledningsmodellene. Prosjektene de er knyttet til er svært forskjellige, likeså forskerveilederens arbeidsstil og forskningsfilosofi. Det er ellers åpenbart at man i og for seg - hvis det økonomiske grunnlag var til stede - kunne kombinere trekk fra de ulike veiledningsmodellene, noe universitetene burde overveie nøye."

Når det gjelder overføringsverdien - for universitetene - av "arbeidsgruppe-modellen", mener Harriet Holter at den er ganske stor.

"Med noe nedsatt arbeidsbyrde i forhold til dagens situasjon skulle flere lærere ved et institutt kunne fungere som veiledere for én eller to arbeidsgrupper av yngre forskere. Med litt økonomisk støtte, litt ekstra kontorhjelpe samt råd og bistand fra en seniorforsker burde yngre forskere kunne danne grupper som arbeider relativt selvstendig. Seniorforskerne må være aktive i starten og forøvrig gi veiledning i de problemer som "siles fra" i arbeidsgruppene. Poenget er å stimulere yngre forskere til å organisere seg selv og gi seniorforskerne tid og anledning til å fungere som konsulenter for gruppene, kanskje også som initiativtakere til seminarvirksomhet. Noen

få viderekomne studenter er det ofte heldig å ha med i gruppene."

Både undersøkelser og mer usystematiske observasjoner forteller at kvinnelige forskere har en vanskeligere arbeidssituasjon enn de fleste mannlige forskere. Vi spør Harriet Holter om hun mener at kvinneforskningens behov for ekstra faglig støtte nå er dekket gjennom det arbeidet som hun har kunnet gjøre.

"Nei, ikke på noen måte. Som veileder ser man særlig tydelig hvordan manglende selvtillit og usynlig, ofte ikke-intendert diskriminering, utgjør bastante hindringer for kvinnelige forskeres arbeid. For kvinneforskning gjelder det også at det ennå er forholdsvis liten interesse for denne hos de mannlige kolleger, og at studentene trenger lærere som aksepterer og støtter en kvinneforskningsinteresse."

Det ser med andre ord ut til at selv om Harriet Holter ikke skulle komme til å fortsette som forskerveileder i de kommende år, vil det være god grunn for Universitetet i Oslo til å fortsette NAVFs linje med ekstra faglig støtte til yngre kvinnelige forskere.

Men hvis du kommer til å fortsette som forskerveileder innen kvinneforskning, vil du også fortsette som ansvarlig for prosjektet Kvinner og fellesskap?

"Nei, det er lite sannsynlig. Dette prosjektet må forsøke å finne en ny koordinator eller prosjektleder. Dette ble særlig drøftet på et prosjektmøte på Vangen i mars i år, og jeg viser her til referatet fra Vangen-møtet i dette nr. av Nytt om Kvinneforskning," sier Harriet Holter.

FORSKNING OG LIKESTILLING I NAVF

Spørsmålet om hva som kan gjøres for å fremme likestilling mellom kvinner og menn er etter hvert blitt et naturlig punkt på dagsordenen innenfor de fleste offentlige fora. Så også i NAVF. På møte 11. mars i år vedtok NAVFs styre å iverksette spesielle tiltak i en periode framover for å fremme økt deltakelse av kvinner innen forskning. Et likestillingsutvalg skal lede dette arbeidet og være styringsgruppe for en utredning om "Kvinner i forskningssystemet ved inngangen til 1980-årene: Hva kan NAVF gjøre". Men først litt om det som har skjedd forut for vedtaket i styret den 11.03.

Sommeren 1979 ble det på anmodning fra NAVFs direktør utarbeidet et notat om "Forskning og likestilling i NAVF". Utgangspunktet for notatet var erkjennelsen av de systematiske forskjeller som eksisterer mellom kvinner og menn i vårt samfunn, forskjeller som også er grundig dokumentert innenfor universitets- og høgskolesystemet. Umiddelbar foranledning til direktørens initiativ var Lov om likestilling mellom kjønnene, som trådte i kraft våren 1979 og som pålegger offentlige myndigheter å legge forholdene til rette for likestilling på alle samfunnsområder. NAVFs oppgaver er "å støtte forskning". Denne generelle målsettingen rommer arbeidsoppgaver av svært forskjellig karakter - fordelende, initiativtakende, rådgivende, entreprenøroppgaver og forvaltningsfunksjoner. På alle disse områder har NAVF - ifølge likestillingsloven - et ansvar når det gjelder å fremme likestilling, både som arbeidsgiver for ansatte i egen administrasjon og som serviceinstitusjon overfor forskningsmiljøene. I det første tilfellet er det et spørsmål om tilnærmet lik representasjon og like muligheter for de to kjønn i administrasjonen såvel som i rådets ulike organer og underutvalg. Som forskningsadministrasjon har NAVF i tillegg et ansvar som går på å fremme likestilling innenfor selve forskningen.

"Forskning og likestilling i NAVF" skulle danne grunnlag for en almen debatt om likestillingsspørsmål i forskningsrådet. I tilknytning til notatet var det utarbeidet oversikter over medlemmer i NAVFs formelle organer, ansatte i NAVFs administrasjon, medlemmer i NAVFs komitéer, utvalg m.m. og over rekrutteringsstipendiater, alle fordelt på kjønn. Notatet ble sendt til NAVFs fem råd og andre organer og interesserte enkeltpersoner. I de kommentarer som kom inn lå en rekke forslag til tiltak NAVF burde satse på i likestillingsarbeidet i tida framover.

Det var med andre ord på bakgrunn av et ganske omfattende materiale at NAVFs styre gikk inn i likestillingsdebatten - og kom ut av den med viktige prinsipielle standpunkter og en rekke vedtak om tiltak som kan settes ut i livet uavhengig av ytterligere utredninger. Vi vil nevne spesielt styrets holdning til spørsmålet om rekrutteringen av kvinner til forskning. Slik NAVF ser det er likestillingsarbeidet innen forskningen rettet mot to hovedområder: kvinneperspektivet i den faglige virksomheten og kvinners deltakelse i forskningen. Ut fra NAVFs spesielle ansvar for forskerrekruttering var det i forhold til dette siste at det var særlig viktig å komme raskt i gang med stimuleringstiltak. To virkemidler ble nevnt som er egnet til å styrke kvinneandelen blant rekrutteringspersonalet: øremerking av stipend og kjønnsvotering. NAVFs styre vil på sitt junimøte drøfte i hvilke former slik kvotering bør skje, både for rekrutteringsstillinger og for øvrige stillinger i NAVF.

Spørsmål i forbindelse med rekruttering av kvinner til forskning og kvinners muligheter til å avansere innenfor forskningssystemet vil for øvrig bli en viktig del av den utredning som skal gjennomføres i løpet av høsten 1980/våren 1981. Ifølge sitt MANDAT skal utredningen

"gjennom innsamling, systematisering og analyse av relevante data danne beslutningsgrunnlag for NAVFs styre når det gjelder å sette i verk tiltak i overensstemmelse med intensjonene i Lov om likestilling mellom kjønnene innenfor de områder NAVF har bevilgningsmessig ansvar for.

Utredningen skal omfatte:

- en statistisk oversikt over fordelingen av kvinner og menn i forskningssystemet pr. 1979, herunder også artianere, nye studenter og uteksaminerte kandidater,
- en vurdering av utviklingstrekk de siste ti år,
- en vurdering av de tiltak NAVF har satt i verk for å øke rekruttering av kvinner til forskning og for å styrke forskningsområder av betydning for kvinner, herunder også en vurdering av eventuelle tiltak utenfor NAVF,
- forslag til NAVFs styre om tiltak egnet til å fremme økt deltakelse av kvinner i forskning og høyere undervisning og til å styrke integreringen av kvinnespektivet i den faglige virksomhet. Utredningens forslag til tiltak bør ta hensyn til de forskjeller som gjelder innenfor de enkelte råd med hensyn til kvinne-relevant forskning.

NAVFs likestillingsutvalg er styringsgruppe for utredningen. Arbeidet utføres av utvalgets sekretær, i samarbeid med NAVFs utredningsinstitutt, som vil tilrettelegge materialet fra forsknings- og utdanningssektoren. Utredningsarbeidet bør være avsluttet våren 1981."

NAVFs likestillingsutvalg har følgende

Mandat

Likestillingsutvalget trer i funksjon for å følge opp intensjonene i Lov om likestilling mellom kjønnene. Utvalget skal ha til oppgave å arbeide med likestillingsspørsmål i NAVF, herunder samle inn data og være styringsgruppe for utredningen "Kvinner i forskningssystemet ved inngangen til 1980-årene: Hva kan NAVF gjøre?"

Utvalget skal:

- komme med forslag til NAVFs styre om konkrete tiltak egnet til å fremme likestilling mellom kvinner og menn innenfor de forskningsområder NAVF har ansvar for og i

egen administrasjon. NAVF har et hovedansvar når det gjelder rekruttering. Utvalget skal spesielt vurdere tiltak som kan føre til økt rekruttering av kvinner til forskning. Utvalget skal likeledes komme med forslag til tiltak som kan føre til sterkere integrering av kvinneperspektivet i den faglige virksomheten,

- påse at NAVFs oppnevningssprosedyrer, ansettelses- og personalpolitiske regler og retningslinjer utformes og praktiseres slik at de ivartar likestillingshensyn,
- være rådgivende organ for NAVFs styre og andre NAVF-organer i likestillingsspørsmål,
- søke nødvendig kontakt med andre organer og miljøer som arbeider med likestillingsspørsmål både i Norge og internasjonalt.

Utvalget opprettes for perioden 1.6.80-1.7.85.

Utvalgets sammensetning for perioden 1.6.80-1.7.82 er slik:

dosent Vigdis Ystad, leder
rektor Edvard Befring (RSF)
forskningsleder Eva Birkeland (styret)
ass. direktør Anne-Lise Hilmen
høgskolelektor Odd Erik Johansen (RNF)
professor Ole Danbolt Mjøs (RMF)
univ.lektor Kristin Tornes (RFSP)

Daglig leder for kvinneforskningssekretariatet,
Nina Gornitzka, vil være sekretær både for utvalget
og utredningen.

B O K O M T A L E R

IDA BLOM: BARNEBEGRENSNING - SYND ELLER SUND FORNUFT?
Universitetsforlaget, 1980, 355s

Omtale av Bjørg Halvorsen og Turid Noack

Som tittelen sier er barnebegrensning det viktigste emnet i boka. Men siden barnebegrensning har vært og er et felt med spesiell tilknytning til kvinners livssituasjon, er boka et viktig kvinnehistorisk bidrag.

For å belyse emnet bruker forfatteren i tillegg til vanlige historiske kilder også kilder som tidligere ikke har vært særlig benyttet av historikere. Det gjelder tidsskriftene Urd og Husmoderen og en samling på 4300 brev til Oslo Mødrehygienekontor i årene 1924-1929.

Ida Blom har foretatt en kvalitativ analyse av den store brev-samlingen. Brevene kommer hovedsakelig fra kvinner, og fra kvinner i alle samfunnslag, men i motsetning til de fleste andre kilder får vi her direkte kjennskap til spørsmål og synspunkter hos kvinner i dårlige sosiale kår. En av dem uttrykker seg slik:

".....Jeg har ikke hverken raad eller anledning til at reise til Oslo, men haaber at de vil sende mig et svar på dette brev. Jeg er gift og har havt 6 barn hvorav 4 lever og de er kommet til verden i løpet av 11 aar og dette er som de kan tænke dem forfærdelig tæt. Den mindste er nu $1\frac{1}{2}$ aar snart og jeg gruer for at vænne ham av med brystet for da er jeg aldrig sikker. Jeg maa gaa meget borte fra hjemmet og arbeide for at støtte til med at opholde det. Min mand er sykkelig saa han orker ikke at arbeide han lider av brystsyke og har ikke arbeidet paa 3 aar. Det er derfor jeg er saa ræd for at bli i den stillingen, da jeg trænger saa haart til og være frisk hvis jeg skal kunde orke arbeide for mand og barna. Jeg er endnu ikke fylt mit 32te aar saa jeg er jo forsaavitt ung endnu.....
De faar undskyll mig at jeg ikke kan uttrykke mig bedre" (brev nr.410).

Kartleggingen av kjennskapet til og bruken av preventive midler i perioden avslører at preventive midler var i salg allerede fra 1880 årene. I et innlegg i avisen "Vort Arbeid" het det så tidlig som i 1885 at det var besynderlig

".....at der ikke ved Hjælp af Vedtægterne negtes Salg af en vare (Kordong) som benyttes i Usædelighedens Øiemed og som sælges hos Instrumentmagere i forseglede konvolut især til Rigmænd og Dagdrivere; de fattige Arbeidere har visst ikke Greie paa denne Vare... Kvindens Legeme bliver ødelagt ved Salg og Brug af denne skidne vare....."

Blom har foretatt stikkprøver fra avisene, og finner i 1911 de første spredte annonsene for prevensjon. Fra den tid øker annonsene raskt i antall. Moralvernforeningen foretok i 1924 en kartlegging av hvilke aviser som hadde slike annonser, og foreningen henstilte også til avisene å stanse slike annonser.

Ifølge foreningen stanset de borgerlige avisene gjerne disse annonsene etter slike henvendelser. Selv om preventiver relativt tidlig både var i salg og ble avertert, mener Blom at det skulle stort mot til å bruke midlene. Et middel som kondom ble også lenge assosiert med umoral og prostitusjon. Forfatteren understreker at de psykologiske omkostningene ved bruk av prevensjon for mange må ha vært uoverstigelige. Det er lett å tenke seg at de isteden har grepet til gamle og velkjente metoder som avholdenhet, avbrutt samleie og lange ammeperioder.

Debatten om prevensjon førte til større åpenhet omkring spørsmålet. Spesielt framheves Katti Anker Møllers innsats i arbeidet for å gjøre prevensjonsbruk og abort legitimt. Betydningen av hennes innflytelse når det gjelder å åpne kvinnes øyne for at de selv kan påvirke barnetallet sitt, kan vel vanskelig overvurderes.

Kvinnenes og familienes motiver for å begrense barnetallet omhandles i flere kapitler. Forfatteren mener at kildene ikke etterlater noen tvil om at levestandarden har spilt en stor

rolle for det reduserte barnetallet i Kristiania. Middel og overklassen begrenset barnetallet ut fra ønsket om å beholde en forholdsvis høy levestandard, mens familiene på østkanten handlet ut fra materiell nød. I tillegg blir hensynet til morens helse tillagt vekt.

Derimot finner hun ikke at motiver som kvinnefrigjøring, kvinnelig deltaking i yrkeslivet eller begrenset adgang til barnearbeid skal ha hatt noen betydning for ønsket om å få færre barn.

Å finne fram til motiver for barnebegrensning er vanskelig enten en studerer fortid eller nåtid. Det er lett å tenke seg at de motivene som møter minst motstand i omgivelsene, kan bli framhevet på bekostning av de mer kontroversielle motivene. Selv i dag vil vi anta at hensynet til kvinnens helse av mange vil bli oppfattet som en mer "legitim" grunn enn kvinnens ønske om å bruke tid og ressurser til egen utvikling og arbeid. Sett over tid trer også det relative i motivene fram. Kravene til helse er blitt skjerpet samtidig som helsebegrepet er utvidet til å gjelde langt flere forhold ved individet.

Tar vi spranget helt opp i våre dager, ser vi også hvordan utviklingen i prevensjonsteknologi har endret selve avgjørelsesprosessen. Hvor tidligere metoder forutsatte at avgjørelsen om å begrense barnetallet ble fattet fra samleie til samleie, krever nå metoder som p-pille og spiral mer langsiktig planlegging, og kan hende også en mer bevisst og aktiv avgjørelse for å få barn. Ytterpunktet i en slik utvikling er sterilisering hvor avgjørelsen om å begrense barnetallet blir så godt som definitiv. Flere industrialiserte land har i de siste årene vist en rask økning av denne prevensjonsmetoden.

I de siste kapitlene i boka rettes søkelyset på samfunnets normer slik de kommer til syne i lovverket og i spesielle yrkesgruppers meninger. Forfatteren poengterer det kraftige skille

som eksisterte mellom kvinnes og familiens synspunkter og handlemåter på individplanet på den ene siden og samfunnets langt mer konservative normer på den andre siden.

Leseren blir slått av hvor lite argumentene i abortdebatten er blitt endret i perioden fra midten av 30-årene til vår egen tid.

I 1931 fremmet dr. Louise Isachsen forslag om adgang til legal abort på strengt medisinsk grunnlag. Hun mente at "tragedien også kunne være av positiv verdi i et menneskeliv". Støtte til Isachsens forslag til abortlov kom fra kristne organisasjoner, Norges Husmorforbund, Norske kvinners Totalavholdsselskap og Norges Bondelag. Et forslag fra Tove Mohr i 1930 hvor hun både gikk inn for å fjerne straffen for kvinner som fikk utført abort og gikk inn for å tillate abort også på økonomiske og sosiale indikasjoner ble støttet av arbeiderkvinnens resolusjoner.

Ida Bloms bok spenner over et vidt område og gir et vell av ny kunnskap og interessant stoff. Her har vi bare kunnet trekke fram enkelte deler. Forfatteren har gjort et viktig nybrottsarbeid, og makter dessuten å presentere stoffet slik at det blir fascinerende lesning for enhver som er interessert i sosialhistorie og langt fra bare for dem som primært er interessert i fruktbarhet.

Torild Skard: UTVALGT TIL STORTINGET: en studie i kvinners
frammarsj og menns makt. Oslo, Gyldendal, 1980.
240s

Omtale av Helga Maria Hernes

Torild Skard har skrevet en bok om kvinners rekruttering til og arbeidsvilkår på Stortinget. Som alle bøker fra hennes hånd er boken lettlest og tilgjengelig - skribenten og pedagogen har fått utfolde seg. Boken er også uhyre informativ basert på egne erfaringer og "deltakende observasjon" - politikerer ser på seg selv utenifra. Den viser oss Stortinget som arbeidsplass (ikke så mye som politisk arena) - arbeidsforskeren viser seg. Torild Skard er også kvinnesakskvinne fra barndommen av, og Stortinget er presentert fra et kvinnesynspunkt. Hun er derimot ikke statsviter, noe som hovedsakelig gjør seg gjeldende i det at boken er fri for teoretisk jargon. Men forfatteren har "gjort lekse si", som den lange litteraturlisten viser, og hun har i tillegg samlet inn mange fakta fra ulike kilder. Boken skulle derfor være av faglig interesse og egnet som lærebok. Den er utvilsomt av almen interesse, spesielt for de kvinner og menn som selv kan tenke seg å arbeide på en av landets mest eksklusive og utsatte arbeidsplasser! Jeg skal avslutningsvis komme inn på dens interesse for den kvinnepolitiske debatten.

"Utvalgt til Stortinget" har den passende undertittel "en studie i kvinners frammarsj og menns makt". For et av de viktigste poengene med boken - delvis uttalt og delvis implisitt - er at kvinners unektelige frammarsj det siste tiåret i uhyre stor utstrekning skjer på mennenes premisser. "Stortinget" og "stortingsrepresentant" fremtrer for almenheten som kjønnsnøytrale begrep, og nykommere må tilpasse seg både institusjonen og rollen. Nominasjonskapitlet er nøkkelen til boken og nøkkelen til selve prosessen. Eliter er jo alltid unntak. Men for kvinner slår dette sterkere ut enn for menn siden

deres "unntakstilstand" delvis er anerkjent og delvis ikke er det. Det er dessuten usikkert hvilke kjønsskilnader som er legitime og hvilke ikke. Dette varierer i seg selv fra situasjon til situasjon og fra arena til arena. I alle fall er de få som kommer seg gjennom dette nåløyet enten veldig intelligente eller veldig "heldige". Det skal være usagt hva anmelderen mener! Det som i alle fall er tilfelle er at de kvinnene som rekrutteres og nomineres på sikre plasser ikke skiller seg ut fra mennene når det gjelder formelle kriterier som utdanning og erfaring. Også kapittel 4 i boken, som kunne døpes "gruppeportrett med damer", fritt etter Heinrich Böll, viser dette. Men det som kanskje er viktig å påpeke er at under rubrikken "politisk erfaring" skjuler det seg tross alt mange kjønnsforskjeller som viser hvilke verdier som bevares og forvaltes av kvinner og hvilke av menn. Den kjønnsbestemte arbeidsdelingen kommer så til fullt uttrykk og blomstring i selve arbeidet på Stortinget, hvor alle mekanismer helt naturlig arbeider for at kvinner plasseres lavt i hierarkiet (p.g.a. manglende ansiennitet) og i komitéer som dekker kvinneområder. Kvinner får sine komitèønsker mindre ofte oppfylt enn mennene. Også kvinner har funnet ut at rammene settes i finanskomitéen - nemlig! - men rammene for politiske prioriteringer settes fremdeles av noen få mektige menn. Boken gir i sin helhet en grundig beskrivelse av denne selvregulerende prosessen, fra rekruttering og nominasjon, til valget og den interne organiseringen av arbeidet på Stortinget.

Bokens form er leservennlig. Hvert kapittel avsluttes med et oversiktlig sammendrag samt en kvinnepolitisk betenkning hvor vi møter forfatterens egne meninger. I tillegg er det mange figurer, tabeller og morsomme tegninger. Nominasjonskapitlet avsluttes med forslag om kvoteringsregler; bakgrunnskapitlet avsluttes med en drøfting av representanters og Stortingets viktige rolle i vårt nåværende system og vanskeligheten ved å hevde kvinnesynspunkter gitt det nåværende systemet; organisasjonskapitlet problematiserer kvinners plass

som "skuebrød" i politiske fora.

Hvis en skulle komme med noen kritiske bemerkninger (og hvilken omtale skal ikke det?), så måtte det være at den kvinnepolitiske avslutningen spesielt i siste kapitlet ikke gir konkrete meninger og forslag om Stortingets kvinnepolitiske potensiale og rolle. Dette har delvis å gjøre med at boken tross alt er en bok om de "eksterne" aspektene ved organisasjonen heller enn om politikk eller om innholdet i selve arbeidet. På denne måten er forfatteren ikke gitt anledning til å vise arbeidets direkte relevans for kvinnekampen. Diskusjonen om Stortingets betydning ville nok være lengre hvis enkelte saker ble diskutert fra en kvinnesynsvinkel. Men dette har også å gjøre med betydningen av parlamentarisk vs utenomparlamentarisk arbeid i kvinnekampen - et tema som aldri har blitt gjennomdiskutert i norsk kvinnebevegelse. Kvinners "frammarsj" vil fortsette, men om den også skal føre til kvinners "makt" i samsvar med kvinnebevegelsens idéer, må strategi-debatten fornyes. Det spørsmål som må stå i sentrum er hvilke sentrale institusjoner vi vil påvirke eller overta. Hvilke vil vi passere? Hvilke nye institusjoner vil vi bygge? Torild Skards bok er et naturlig utgangspunkt for den videre debatten om målsettinger og strategier overfor det politiske systemet.

MØTER, KONFERANSER OG SEMINARER

NORDISK KONFERANSE OM KVINNER I ISLAM

I dagene 26.-28. november 1979 holdt Centralinstitut for nordisk Asienforskning (CINA) en nordisk konferanse om "Kvinner i islam". Konferansen ble holdt i Holte, nord for København, og samlet 112 deltakere fra Danmark, Finland, Norge og Sverige. Deltakerne representerte i første rekke universitetsinstitutter: etnografi, sosialantropologi, statsvitenskap, historie, religionshistorie, kunsthistorie og orientalistikk. En rekke andre organisasjoner og offentlige myndigheter var også invitert til å delta: museer og biblioteker, undervisnings- og utenriksdepartementet, bistandsorganisasjoner, innvandringskontorer, FN-samband og fredsforskningsinstitutter o.a. Programmet omfattet 26 forelesninger, tre filmer og en utstilling av muslimske kvinnedrakter. Forelesningene ble holdt på nordiske språk og på engelsk. De omhandlet dels almene, sammenliknende og historiske tema, dels feltarbeider fra svært forskjellige muslimske miljøer - fra Filippinene i øst til Niger i vest. En bibliografi - "Women in Islam: a select bibliography", som inneholdt 241 titler, var blitt utarbeidet til konferansen. Som bakgrunnsinformasjon for diskusjonene kunne deltakerne også beskue et 80-talls utklipp fra europeiske aviser med tilknytning til konferansens tema.

En mengde emner ble tatt opp til diskusjon. Det omfattende programmet tillot imidlertid sjelden noen særlig lang og inngående drøfting av de enkelte problemområder. Men desto livligere gikk samtalene ved lunsjbordet og i kaffepausene - og mange kontakter ble knyttet. Språkproblemer, ulik faglig bakgrunn og innstilling, temaets bredde og kompleksitet - alt dette var faktorer som nok av og til la hindringer i veien for kommunikasjon på tvers av gruppene og gjorde det vanskelig å finne felles utgangspunkt for behandlingen av de problemer som sto på dagsordenen. Ikke desto mindre ga konferansen impulser og inspirasjon til fortsatte studier og bedre framtidige kontakter mellom forskere, disipliner og organisasjoner.

(Hentet fra CINAs informasjonsblad nr. 6, januar 1980).

CINA kommer trolig til å publisere i bokform en del av de innledninger som ble presentert på konferansen. Følgende innledninger ble holdt:

Mandag 26. november

11.00-12.30 Religions- og kulturhistorie

Dos. Jan Hjärpe, Lund
"Kvinnans plats enligt islamisk teologi och apologetik"
Emine Gürsoy-Naskali, B.A., Helsingfors
"Women saints in Islam"
Stud.mag. Inge Demant Mortensen, Århus
"Kvinder efter døden: symbolstudier på en iransk nomadegravplads"

14.00-15.30 Sørøst-Asia

Museumsinspektør Inger Wulff, København
"Kvinnens stilling blandt yakanerne - et muslimsk folk i det sydlige Philippinerne"
Konservator Harald Beyer Broch, Oslo
"Kvinroller og autoritet i Miang Tuu, en muhamedansk landsby på Bonerate i Floreshavet" (Indonesia)
Fil.kand. Sven Cederroth, Göteborg
"Islam och adat: förändringar i kvinnans sociala ställning på Lombok, Indonesia"

16.00-17.30 Malaysia/Maldivene

Amanuensis Ingrid Rudie, Oslo
"Kvinnefelleskapet - produkt av kjønnssegregasjon, ressurs for fremskritt? (Malaysia)"
Bibliotekar Annagrethe Ottovar, København
"Maldiverne: Mands/kvinderoller, ægteskab og promiskuitet"
Mag.scient. Nils Finn Munch-Petersen, København
"Maldiverne: Kvindens placering i produktionen?"

20.00-21.30 Forskningsstip. Unni Wikan, Oslo
"Ære og skam blant kvinner og menn i Sohar, Oman"

Tirsdag 27. november

9.00-10.30 Bangladesh/Afghanistan/Iran

Mag.scient. Asger Christensen, København
"Marriage, class and interest: FaBrDa-marriage once again (Pashtuns in Eastern Afghanistan)"
Dr. Lois Beck, Salt Lake City
"The current situation of Iranian women"

- 11.00-12.30 Den arabiske verden (ekskl. Maghreb)
Hum.kand. Esko Naskali, Helsingfors
"Women of the Prophet's family as they feature
in popular bazari literature"
Fil.kand. Birgitta Jungbeck, Lund
"Jemen" (videoprogram med introduktion)
Mag.art. Birgitte Rahbeck Pedersen, København
"Undertrykkende og emanciperende elementer i
de palæstinensiske kvinders situation"
- 14.00-15.30 Tyrkia/Albania/Jugoslavia
Mag.scient. Lotte Bøggild, Ankara
"The consequences of education for the position
and possibilities of the women in Turkey"
Stud.mag.art. Harald Skogseid, Bergen
"Kvinner som husholdsdeltakere i Nord-Tyrkia"
Vit.ass. Berit Backer, Oslo
"Datter, søster, hustru og mor - grunnpillarene
til den albanske patriarkalske familie"
- 16.00-17.30 Afrika (ekskl. Egypt)
Mag.scient. Inger Rezig, Alger
"Det algeriske familiemønster som det ser ud
idag, med en understregning af de ændringer
kvindens rolle har undergået i den nye stat"
Lektor Marie-Alice Seferian, København
"Islamsrollen for kvinderne i det sydlige Alge-
riet, især Laghouat"
Landskabsarkitekt Astrid M. Slottved, Lund
"Kvinder i Somalia - en sammenfatning"
- 20.00-21.00 Univ.adj. Mette Bovin, Århus. Presentasjon av
filmen "Allah være lovet, det blev en dreng:
om kvindeliv i Manga-land" (Niger)
- 21.00- Visning av islamiska kvinnodräkter på levande
modeller, arrangerad av Dr.h.c. Henny Harald
Hansen, København
- Onsdag 28. november
- 9.00-10.30 Arbeidsemigrasjon og innvandringsspørsmål
Vit.ass. Arne Tesli, Oslo
"Hanefi- og Alevi-kvinner i Sivas, Tyrkia:
om arbeidsvandringens innvirkning på kvinnes
situasjon"
Fil.dr. Ulla-Britt Engelbrektsson, Göteborg
"Arbeidsemigrasjon och den traditionella turkiska
kvinnorollen"
Byråföreståndare Gunnel Mogård, Uppsala
"Den kurdiska kvinnans inpassning i en annan
kulturmiljö"

11.00-12.30 Oversiktsstudier

Doc. Bo Johnson, Stockholm
"Tillämpningar av Shari'a-rätten"
Mag.scient. Inger Boesen, Köpenhamn
"Kvindekultur - et islamisk eksempel"
(Afghanistan/Iran)

14.00-16.00 Islam og kvinnens rolle

Innledning ved dr.h.c. Henny Harald Hansen,
Köpenhamn, under titeln "Kvindefrigørelse i
Øst og Vest"

A P R O P O S

Gjestebesøk av TILLIE OLSEN går som planlagt. (Se Nytt om kvinneforskning nr. 2/80). Interesserte bes kontakte universitetenes engelskseksjoner for nærmere opplysninger om besøket. For øvrig kan vi opplyse at Universitetsbokhandelen i Oslo har Olsens bok YONNONDIO i paperback og at SILENCES kommer i slik utgave i nærmeste framtid.

Referat fra MØTE FOR DELTAKERE I VEILEDNINGSPROSJEKTET
KVINNER OG FELLESSKAP, VANGEN, MARS 1980

(Utdrag fra Melding nr. 8, mars 1980 fra veiledningsprosjektet.

Deltakerne i veiledningsprosjektet Kvinner og fellesskap møttes uken 10.-14. mars på Vangen skistue nær Oslo for en faglig drøftelse av kvinners fellesskapsformer. Seminaret samlet tredve deltakere, hvorav et par var gjester. "Arbeidsboken" Kvinner og fellesskap var hovedgrunnlaget for diskusjonene. Innledningene var dels knyttet til hver av de seks delene i boken, i tillegg kom fire litt lengre innledninger.

Arbeidet foregikk hele tiden i plenum. De tre første dagene og en del av den fjerde ble brukt til de faglige gjennomgåelsene, resten av fjerde pluss den femte dagen var satt av til drøftelser av veiledningen og prosjektets fremtid. Også arbeidet og arbeidsstilen på seminaret ble tatt opp.

Seminaret drøftet ulike fellesskapsformer: organisert kvinnefellesskap, lokal-bestemt fellesskap, uformelle kvinnefellesskap, personlige bånd. Disse formene ble belyst dels fra ulike faglige perspektiver; til dels på tvers av dette fra makro, meso, mikro perspektiver.

Stikkordsmessig samlet bl.a. følgende tema interesse, mer eller mindre i tilknytning til fellesskapsbegreper og fellesskapsteorier: interessebegrepene, kollektivteori, teorier om patriarkat - kapitalisme, omsorg og reproduksjon, differensiering og nye identitetsgrunnlag for kvinner, profesjonalisering av omsorg, av kvinner, alder som differensierende mellom kvinner, gamle og nye kriterier for kvinners vurdering av hverandre, kvinners undertrykking av kvinner, "knektens psykologi", bevissthetsdannelse og bevissthetsbrudd, relasjonslogikk.

Spørsmålet om fellesskapsprosjektets fortsatte eksistens og arbeidsformer ble også drøftet, særlig i lys av at prosjektet etter hvert må ses uavhengig av veilederstillingen i kvinneforskning. Som nevnt annet sted i Nytt om Kvinneforskning, er det ennå ikke avklart i hvilke former en evt. veiledningsvirksomhet for kvinneforskere skal fortsette.

Det var et alminnelig ønske om å prøve å finne prosjektleder, organisasjonsformer og økonomisk støtte til en fortsettelse av prosjektet utover 1981. En søknad til NAVF om slik støtte må sendes innen 15. mai 1981, d.v.s. at deltakerne har ett år til å tenke igjennom arbeidsformer og målsetting m.m., og til å forberede en felles søknad.

Videre foregikk det en viss omorganisering og klargjøring m.h.t. arbeidsgruppenes sammensetning og arbeidsform.

ARBEIDSBOKA KVINNER OG FELLESSKAP

Arbeidsboka Kvinner og fellesskap ble produsert i 200 eksemplarer som på det nærmeste er utsolgt. (Universitetsbokhandelen i Oslo har ennå noen bøker igjen). Hensikten med boka var å presentere fellesskapsprosjektets utvikling fram til årsskiftet 1979/80, for en del særlig interesserte. Dette skulle nå være oppnådd. Prosjektdeltakerne kommer ikke til å sende ut flere eksemplarer av arbeidsboka, men vil i tiden fremover søke å få fram mer ferdige arbeider, slik at nye publikasjoner fra fellesskapsprosjektet kan komme i 1981.

TEMAMØTE I NORAD 7. MAI 1980 OM KVINNER OG
UTVIKLING - FORBEREDELSE TIL FN's INTERNA-
SJONALE KVINNEKONFERANSE I KØBENHAVN

Som ledd i de norske forberedelsene til kvinnekonferansen i København 14.-30. juli 1980, hvor ulandskvinnenes situasjon vil stå sentralt i debatten, inviterte NORAD 7.5. til et temamøte om kvinner og utvikling. Hensikten med møtet var å belyse viktige problemstillinger i arbeidet med å nå kvinnene gjennom målrettet utviklingshjelp. En rekke kvinneorganisasjoner og andre institusjoner og organer med interesse for kvinnespørsmål var invitert til å delta på møtet. Til stede var også den kjente danske økonom og utviklingshjelpsekspert Ester Boserup, som allerede i 1970-årene i sin bok "Kvinde i u-land" rettet søkelyset mot kvinnes manglende deltakelse og integrasjon i utviklingsprosessen. Boserup innledet om kvinner og utvikling i Afrika, med særlig vekt på å skape muligheter for kvinnene til å forsørge seg selv gjennom egne arbeidsinntekter.

Programmet omfattet ellers en orientering om NORAD's forberedelser til kvinnekonferansen og planer om oppfølging etter konferansen. Det ble også redegjort for NORAD's støtte til kvinner gjennom private organisasjoner.

SEMINAR OM
U-LANDSKVINDERS FORPLIGTELSE I FAMILIE OG ARBEJDE
NORDENS FOLKLIGA AKADEMI, KUNGÄLV, 12.-15. JUNI 1980

Kvindernes U-landsudvalg holder i dagene 12.-15. juni i år et seminar om "U-landskvinders forpligtelser i familie og arbejde". Formålet med seminaret har vært å samle skandinaviske kvinneforskere, kvinnelige bistandsarbeidere og representanter fra ulike kvinneorganisasjoner for å få i stand et fremtidig sam-

arbeid mellom disse gruppene til gagn for kvinner i utviklingsland. Programmet i Kungälv omfatter en rekke innledninger om kvinnes situasjon i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Det vil videre bli orientert om de nordiske bistandsorganers arbeid på området kvinner og utvikling og om den opplysning som formidles om u-landskvinner av organisasjoner i Norge, Danmark og Sverige. Tema for gruppearbeid: hvordan et praktisk samarbeid mellom de grupper som deltar på seminaret kan gjennomføres i framtida.

Vi håper å få med en fyldig rapport fra seminaret i neste nummer av Nytt om kvinneforskning.

CREATIVE WOMEN IN CHANGING SOCIETIES

UNITAR's SEMINAR PÅ VOKSENÅSEN HOTELL,

9.-12. JULI 1980

The United Nations Institute for Training and Research (UNITAR) holder i dagene 9.-12. juli et seminar på Voksenåsen Hotell utenfor Oslo under temaet: CREATIVE WOMEN IN CHANGING SOCIETIES. Seminaret inngår som ledd i UNITAR's generelle arbeid med å fremme kvinners muligheter i utviklingsprosessen og må ses i sammenheng med FNs internasjonale kvinnekonferanse i København 14.-30. juli. Invitert til å delta på seminaret er velkvalifiserte kvinner fra alle fire verdenshjørner - vitenskapskvinner, kunstnere, mediafolk, med hovedvekt på kvinner fra utviklingslandene. Tema for diskusjonene: krysskulturell utveksling av erfaringer og kunnskaper mellom kvinner som har avansert til innflytelsesrike posisjoner på tross av kulturelle, psykologiske og samfunnsmessige hindringer. Formålet med diskusjonene: å finne strategier for å endre kvinners situasjon.

Vi håper på referat fra seminaret i et kommende nummer av Nytt om kvinneforskning.

SEMINAR OM FORHOLDET MELLOM KVINNEFORSKNINGEN OG KVINNEBEVEGELSEN

NAVFs sekretariat for kvinneforskning planlegger et 2-dagers seminar om forholdet mellom kvinneforskningen og kvinnebevegelsen. Seminaret finner sted på Sundvolden Hotell i dagene 18. og 19. september 1980. Vi inviterer med dette kvinneforskere og representanter fra kvinnesaksorganisasjonene til å melde sin interesse for seminaret. Invitasjonen gjelder også hovedfagsstudenter som arbeider med kvinneforskningsspørsmål.

Svært mange kvinneforskere er i dag opptatt av kvinneforskningens forhold til kvinnebevegelsen - kvinnebevegelsen som premissleverandør for forskningen, formidling og bruk av kvinneforskning, studier av kvinnebevegelsen. Dette kom bl.a. tydelig fram i diskusjonene på sekretariatets konferanse om teori og metode i kvinneforskningen i november 1979.

Styret i NAVFs sekretariat for kvinneforskning har derfor lenge ønsket å holde et seminar om dette tema. Til nå har sekretariatets formelle kontakter med kvinnesaksorganisasjonene begrenset seg til et idé- og diskusjonsmøte i august 1978 og til medvirking i NKNs seminar om "Kvinner og forskning" i januar i år. NKNs seminar kom i stand med støtte fra Rådet for forskning for samfunnsplanlegging (RFSP) og inngår i dette rådets formidlingsarbeid. Et møte med den opposisjonelle kvinnebevegelsen (d.v.s. kvinnesaksorganisasjonene), er derfor et naturlig neste skritt, særlig fordi kvinneforskningen på mange måter er blitt til som en konsekvens av kvinnebevegelsens arbeid.

En planleggingsgruppe med representanter fra forskningsmiljøer og fra kvinnesaksorganisasjonene er i ferd med å utforme program for seminaret. Endelig deltakerliste skal settes opp innen 15. august. Vi ber interesserte forskere å ta kontakt med sekretariatet ved å sende inn påmeldingsskjema (ikke bindende) på s.53. Kvinnebevegelsens representanter bes i første omgang å henvende seg til sine organisasjoner for å få informasjon om

muligheter for å delta på seminaret. Frist for påmelding: Helst før sommerferien og senest innen 1. august. Maksimalt deltakerantall på seminaret er satt til 40 personer. Dersom mange melder sin interesse, kan det bli nødvendig å foreta en viss utvelging, for å sikre en rimelig balanse mellom de forskjellige organisasjonene og mellom forskningsmiljøer.

NAVFs sekretariat for kvinneforskning vil bistå med finansiering i de tilfeller der deltakerne ikke får dekket sine utgifter ved egen institusjon.

A P R O P O S

Rosabeth Moss Kanter er som kjent i Norge i dagene 19. - 27. september 1980. Program for besøket er ennå ikke fastlagt. Til foreløpig orientering gjengir vi de temaene Moss Kanter vil ta opp i løpet av Norges-besøket:

1. The Role of opportunity and power structures in women's career achievement.
2. Dilemmaes of participation.
3. The impact of Power on Leadership.
4. The quality of work life movement in the USA.

PUBLIKASJONER INNKOMMET TIL REDAKSJONEN

Bøker

KARI MUNDAL JOHNSEN: "Hva er kvinnesak?" Gyldendal Norsk Forlag, 1979.

MARKED FOR ARBEID, Lønnsarbeider i velferdssamfunnet.

Redigert av Ted Hanisch, Helge Halvorsen og Gunvor Strømsheim. Universitetsforlaget, 1980.

LEIF LEWIN: "Hur styrs facket?" Om demokratin inom fackföreningsrörelsen. Fackföreningsundersökningen 1. Rabén & Sjögren, 1977.

Rapporter, prosjektnotater, artikler og oversikter

EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN. Organisation for Economic Co-Operation and Development. Paris 1979.

AAGE JØRGENSEN: "Kvindeforskning og kvindelitteratur". En bibliografi. Serie om kvindeforskning nr. 4. Aalborg Universitetsforlag 1979.

ISS OCCASIONAL PAPERS. "Towards a Methodology of Women's Studies" by Maria Mies, senior lecturer. Institute of Social Studies, No. 77, Nov. 1979. The Hague.

AKTUELLE LIKESTILLINGSOPPGAVER I 1980-ÅRENE. Emner: "Ny teknologi" og "FN's kvinnetiår". RAPPORT fra Likestillingsrådet 8. kontaktkonferanse med organisasjonene 29. og 30. november 1979. Oslo, april 1980.

NY LITTERATUR OM KVINNOR. En bibliografi. 1980:1. Göteborgs Universitetsbibliotek, Kvinnohistoriska Samlingarna.

ARBEIDSLIV OG NÆRINGSLIV I NORDHORDLAND av Birgit Helene Jevnaker. Nordhordland Tiltakskontor, Isdalstø 1979.

HANS BERGLIND - ULLA PETTERSSON: "Omsorg som yrke eller omsorg om yrket" - en studie av omsorgens profesjonalisering. En delrapport från "Omsorgen i samhället". Sekretariatet för framtidsstudier, 1980.

SÆRORDNINGER I ARBEIDSMILJØ av Gunvor Strømsheim. Institutt for samfunnsforskning, nr. 6/79.

Tidsskrifter, nyhetsbulletiner

CEFRES - NEWSLETTER, No. 1-4.

WOMEN'S RESEARCH AND RESOURCES NEWSLETTER, No. 3, 1980

KRUT 12. Tema: "Höjda ögonbryn och ABAB-vakter - om makten
i skolmiljön. Föreningen Kritisk Utbildningstidsskrift.

Bibliografisk utvalg av litteratur vedr.
norske kvinners yrkes- og familietilknytning,
basert på off. statistikk, folketellinger eller
store utvalg.

Denne oversikten ble laget for ca. 1½ år siden,
men er oppdatert til mars 1980. Den er selvsagt
ikke fullstendig, og kan revideres etter som
(gamle og) nye ting dukker opp.

Kirsten Bjøru

Arbeidsdirektoratet
v/ Ketil Moen

DATAKILDE

Sysselsettingsstatistikk

Bastiansen, Astrid

DATAKILDE

Stor utvalgsundersøkelse av norske husholdninger (Utført av Norsk Gallup institutt).

Brünborg, Helge

DATAKILDE

Fruchtbarhetsundersøkelsen 1977.

Baadshaug, Maren Brit
Eeg-Henriksen, Fride

RELEVANTE DATAKILDER

Folketellinger, Statistisk Årbok, Historisk statistikk 1968

Dyrvik, Ståle

Utvikling i sysselsettingen 1960-1970, Arbeidsdirektoratet, Oslo 1971

INNHold

Årlige endringer i sysselsettingen 1960-70. Kvinneandelen av de sysselsatte innenfor de enkelte næringer. Konjunkturvariasjoner i sysselsettingen 1950-1970. Regional fordeling.

Barnefamilier: sosial lagdeling, funksjonsdeling innad og tilknytning utad, INAS, arb.rap.8, Oslo 1972.

INNHold

Hovedpunktene for undersøkelsen var:
1. Husholdningens struktur
2. Funksjonsfordelingen innenfor husholdningen
3. Sosial kontakt og aktiviteter utad

Ser her spesielt på barnefamiliene, N=531, bl.a.:

sosial lagdeling i forhold til kvinners yrkesarbeid
PROBL.ST.: i hvilken grad arbeid/sosial struktur influerer rolledelingen innen familien og familiens og familiemedlemmers kontakt utad, bl.a. kvinners yrkesaktivitet/hushold.støttelse/familie inntekt.

Cohabitation without marriage in Norway, Artikler nr.116, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1979

INNHold

Om fruktbarhet og samlivsform bl.a. regionale variasjoner.

Kvinner, utdanning, yrkesarbeid og likestilling, Arbeidsnotat nr.71, Institutt for sosiologi, Oslo 1976.

INNHolder BL.A.

Giftermål, utdanning og grad av yrkesaktivitet, side 46-53. Yrkesaktivitet/ending 1960-70 i forskjellige yrker.

Ekteskap og barnetall - ei gransking av fertilitetsutviklinga i Norge 1920-1970, Artikkell nr.89, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1976.

.... forts.

DATAKILDE

Folketellingene 1920-1970

Ellingsæter, Anne Lise

DATAKILDE

Deltidsundersøkelsen 1978
- tilleggsundersøkelse ved
Arbeidskraftundersøkelsen
1.kvartal 1978.

Five, Henriette m.fl.

DATAKILDER

Diverse Nasjonalregnskap
Statistisk Årbok (1934-)
Arbeidskraftstatistikk 1966
Arbeidsmarkedsstatistikk
og Industristatistikk

Foss, Olaf

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
1974

INNHOLDER BL.A.

En analyse av tidsfordelingen av
fødsle i ekteskapet, forholdet
mannens yrke/barnetall og kvinnens
utdanning/barnetall (det siste for
1970).

Deltidsundersøkelsen 1978, Rapport
nr. 79/4, fra Statistisk Sentral-
byrå, Oslo 1979.

FORMÅL

Kartlegging av omfanget av deltid-
arbeid, i hvilke næringer og yrker
deltidsarbeid er mest utbredt, og
familie- og arbeidsforhold for
deltidsarbeidende.

INNEHOLDER

Hovedresultater og et stort antall
tabeller. Se forøvrig Grue (1979).

Kvinner på arbeidsmarkedet i Norge
1900-1970 sett i forhold til de
økonomiske konjunkturerne, Mellom-
fagsoppgave, Institutt for sosio-
logi, Univ. i Oslo 1973.

INNHold

Undersøker kvinners stilling på
arbeidsmarkedet - reservearmeen.
Ser på forskjellige industrigrener
og andel kvinnelige ansatte
(fra ca. 1900).

Holdninger og atferd på arbeids-
markedet, Rapport 1. og 2.
Arbeidsnotater Statistisk Sentral-
byrå nr. 8/76. 20/77.

INNHold

Drøfting av begreper og målproble-
mer knyttet til studier av for-
holdet til arbeidsmarkedet blant
ikke-sysselsatte personer. I rap-
port nr.2 nyttes data som bl.a.
viser individers overganger mellom
forskjellige tilstander i og uten-
for arbeidsstyrken.

Grue, Lars

DATAKILDE

Deltidsundersøkelsen 1978
- tilleggsundersøkelse
ved Arbeidskraftundersøkelsen
1.kvartal 1978

Hagen, Vivi og
Skrede, Kari

DATAKILDE

Ektefellene i datamaterialet
fra Yrkeshistorieprosjektet
1971, INAS.

Kjølørød, Lise

DATAKILDE

Folketellingene 1900-1970,
Historisk Statistikk 1968

Lettenstrøm, Gerd Skoe og
Skancke, Gisle

DATAKILDE

Folketellinger 1875-1960.

Lettenstrøm, Gerd Skoe

DATAKILDE

Folketellingene 1920-1960.

Kvinner og deltid. En empirisk
oversikt. Rapport nr.1 fra Del-
tidsprosjektet, Oslo 1979.

INNHold

Belyser ulike sider ved "deltids-
arbeidsmarkedet". Se forøvrig
Ellingsæter (1979).

Gifte kvinner, familiefase og
yrkesaktivitet. INAS, rapport
nr. 22, Oslo 1976.

INNHold

Viser hvordan yrkesdeltaking vari-
erer med utdanning, bosted og fam-
iliestørrelse, - fase og inntekt,
samt bosted. Til slutt en regre-
sjonsanalyse som variasjonen
mellom et sett av flere variable
og gifte kvinners yrkesdeltaking.

Kvinnearbeid, artikkel til PAX
LEKSION, Oslo 1978

INNHold

Historisk utvikling av kvinners
tilknytning til arbeid, ute og
hjemme, sett som 3 faser. Dekker
perioden 1880-1970.

De yrkesaktive i Norge 1875-1960
og prognoser for utviklingen fram
til 1970. Artikler nr.10, Statis-
tisk Sentralbyrå, Oslo 1964.

INNHold

Tallfeste virkninger av de ulike
faktorene som førte til at veksten
i yrkesbefolkningen i 1950-årene
ble så liten. Kvinner behandles i
et eget avsnitt, sammenlignet med
andre lands yrkesfrekvens blant
kvinner.

Ekteskap og barnetall - en analyse
av fruktbarsutviklingen i Norge,
Artikler nr. 14, Oslo 1965.

INNHold

Tverrsnittsdata etter ekteskapets
varighet (1920-1960), etter alders-

.... forts.

innhold forts. f. forrigående side

grupper for kvinner (i to perioder)
regionale tall, barnetall etter
fedrenes yrke etc.

Lettenstrøm, Gerd Skoe

Fødselstall i ekteskapskohorter
1965-1972. Artikler nr.82, Sta-
tistisk Sentralbyrå, Oslo 1976.

DATAKILDE

Folkeregisterdata 1965-1972

INNEHOLDER

Kohorter av ekteskap inngått
1965-72 er analysert med hensyn
på fødte barn etter ekteskapets
varighet, kvinnens alder og tids-
avstand mellom vigsel og første
barn og mellom barnefødsle.

Likelønnsrådet

De gifte kvinners yrkesaktivitet
sett i sammenheng med familie-
struktur og utdanning, Oslo 1965

DATAKILDE

Materiale fra folketellingene
1960. Statistisk Sentralbyrå
har utarbeidet spesialtabeller
for å belyse problemstillingen.

INNHold

Få nærmere belyst yrkesdeltakingen
blant kvinner med barn, etter barne-
tall og barnas alder og videre å
se dette i sammenheng med mødrenes
utdanning.

Likelønnsrådet

Yrkesaktive gifte kvinners innstil-
ling til yrkesarbeidet og arbeidet
i hjemmet, Oslo 1970.

DATAKILDE

Undersøkelsen "Ønsker om og
behov for sysselsetting blant
gifte kvinner", i 1968

INNHold

Endel reultater fra undersøkelsen
- holdning til yrket og hjemmearbeid
- arbeidsmengden i hjemmet

Likestillingsrådet

Utviklingen i kvinners og menns
stilling på kontor i 20-årsperioden
1956-1976, Oslo 1977

DATAKILDE

NAF's årlige lønnsstatistikk
for funksjonærer i medlems-
bedriftene

INNHold

Etterundersøkelse av stillings-
utviklingen for kvinnelige og mann-
lige kontorfunksjonærer i medlems-
bedriftene
- stillingstallet
- stillingsfordeling kvinner/menn
- aldersfordeling kvinner/menn
- stillingsfordeling kvinner/menn
i forskjellige aldersgrupper.

Likestillingsrådet

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
1972-75

Likestillingsrådet

DATAKILDE

Folketellingene 1960, 1970
Arbeidskraftundersøkelsene

Ljones, Olav

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
høst 71/vår 72.

Ljones, Olav

DATAKILDE

- Folketellinger
- Sysselsettingsstatistikk
- Undersøkelsen "Ønsker og og behov for sysselsetting blant gifte kvinner" i 1968
- Arbeidskraftundersøkelsen

Ljones, Olav

Beretning om Likestillingsrådets virksomhet 1. periode 1972-76

INNHold

Utviklingen i kvinners og menns sysselsetting 1972-75 (fordelt på ugifte, gifte, førgifte).

Oversikt over utviklingen i kvinners og menns sysselsetting 1960-75, Oslo 1976

INNHold

Yrkesaktivitet etter sivilstand, alder, geografi, næring, utdannelse, gifte kvinner med barn. Arbeidstid.

Gifte kvinners yrkesdeltaking og familiesituasjon. Noen teoretisk-økonomiske problemstillinger og enkelte observasjonsresultater fra Norge 1971-72. Arb.notat 22/73, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1973. Se også: Gifte kvinners yrkesdeltaking og familiesituasjon-, Sosialøkonomen 2/1974.

INNHold

Sammenhenger mellom (se tittel) m/valghandlingsteoretisk utgangspunkt. Enkelte hovedtyper av variable som antas å påvirke de gifte kvinners yrkesdeltaking kommenteres. Yrkesdeltaking, husholdningens størrelse og sammensetning, samt for kvinner i forskjellige aldersgrupper.

Kvinnens yrkesdeltaking. Norske datakilder og hovedresultater 1960-72. Arbeidsnotat 9/74, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1974.

INNHold

Omtale av datakilder med hovedresultater ang. kvinnens yrkesaktivitet m.h.t. bl.a. kvinnes alder, sivilstand, utdanning, næring, yrke og yngste barns alder.

Faktorer som påvirker gifte kvinners yrkesdeltaking. En regresjonsanalyse. Arb.notat 1/77. Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1977.

Ljones, Olav forts.f.forr.side

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
(AKU)

INNHold

Beskriver viktige uavhengige variable som forklarer kvinners sysselsettingsstatus: ant. barn under 16 år, alder på yngste barn, kvinnes alder, kvinnes utdanning, ektemannens utdanning og yrke arbeidsmarkedet lokalt. Lager en modell som prøves på AKU-materiale.

Ljones, Olav

Kvinneres yrkesdeltaking i Norge, SØS nr.39, Statistisk sentralbyrå, Oslo 1979.

DATAKILDE

Folketellingene 1875-1970.
Arbeidskraftundersøkelsene
1972-1977.

INNHold

Beskrivelse av struktur og utvikling i kvinners yrkesdeltaking. En modellanalyse av gifte kvinners tilbud av arbeid.

Mordal, Tove

Enslige mødre og barna deres. En undersøkelse av levekår i tilknytning til bl.a. ekteskapsinngåelse blant mødrene. Magistergradsavhandling i sosiologi, Univ. i Oslo, 1972.

DATAKILDE

Intervjuundersøkelse i
utvalgte kommuner.

INNHold

Ser bl.a. på enslige mødres levekår og sosiale situasjon i forhold til "fullstendige" familier.

NOU 1978:6

Arbeid for kvinner, NOU 1978, Oslo 1978

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
1972-1976. Folketellingen 1970.

INNHold

Data på kvinners yrkesaktivitet 1972-1976. Fylkesvis yrkesfrekvens 1970 og yrkesfrekvensen i enkelte kommuner i utvalgte fylker.

Statistisk Sentralbyrå

Ekteskap, fødsler og vandringer i Norge 1856-1960. SØS nr.13, Oslo 1965.

DATAKILDE

Offisiell befolkningsstatistikk
statistikk

INNHold

Den demografiske bakgrunn for vekstingen i befolkningens størrelse og struktur.

Statistisk Sentralbyrå

Ønsker om og behov for sysselsetting blant gifte kvinner, Rapport fra intervjuundersøkelseskontoret nr.7., Oslo 1969.

Statistisk Sentralbyrå forts.

DATAKILDE

Fra undersøkelsen i 1968 med samme navn.

Statistisk Sentralbyrå

DATAKILDE

Tidsnyttingsundersøkelsen 1971-1972.

Statistisk Sentralbyrå

DATAKILDE

Undersøkelse gjennomført i tilknytning til arbeidskraftundersøkelsene 3. og 4. kvartal 1975.

Statistisk Sentralbyrå

DATAKILDE

Tidsnyttingsundersøkelsen 1971-72

Statistisk Sentralbyrå

DATAKILDE

Div. folketellinger, registerdata og Arbeidskraftundersøkelsene etc.

Statistisk Sentralbyrå

INNHold

Om selve undersøkelsen, noen resultater og tabellverk.

Tid nyttet til egenarbeid. Statistiske analyser nr.19, Oslo 1975.

INNHold

Sammenheng mellom familie- og yrkes-situasjon m.v. og tid nyttet til egenarbeid, s.25. Fig. 5 s.36: Andel av kvinner i forskjellige familiefaser med inntektsgivende arbeid.

Undersøkelse om barnetilsyn 1975, Rapport fra underavdelingen for intervjuundersøkelser nr.39, Oslo 1976.

INNHold

I tilknytning til hovedproblemstillingen gis det fordelinger på morens alder, utdanning, yrke og ekteskaplig status, samt familiens månedsinntekt, familiestørrelse, tallet på barn i familien og bosted.

Døgnets 24 timer. Statistiske analyser nr.30, Oslo 1977

INNHold

Belyser noen sentrale trekk ved hvordan folk disponerer sin tid. Det skilles gjennomgående mellom menn og kvinner. Bl.a. konsekvensene av yrkesaktivitet for gifte kvinners egenarbeid, s.45.

Sosialt utsyn 1977, Statistiske Analyser nr.31, Oslo 1977

INNHold

Belyser kvinners levekår i Norge på en rekke områder.

Rapport om prøveundersøkelsen Tidsbruk og omsorg. Arbeidsnotat 78/29, Oslo 1978.

.... forts.

DATAKILDE

Prøveundersøkelse for måling av tidsbruken generelt og omsorgsaktiviteter spesielt i april 1978 (N=302)

Strømsheim, Gunvor

DATAKILDE

Arbeidsmarkedsstatistikk 1972-1978, Deltidsundersøkelsen 1978.

Sørensen, Annemette

DATAKILDE

Folketellingene 1920-1970, Historiske tabeller over folkemengde, giftermål og dødsfall 1911-1976.

Sørensen, Annemette

DATAKILDE

Statistisk Sentralbyrås undersøkelse "Ønsker om og behov for sysselsetting blant gifte kvinner" i 1968.

FORMÅL OG INNHOLD

Komme fram til en operasjonaliserbar definisjon av omsorgsoppgaver og et opplegg for registrering av dem. Hvem utfører hva slags omsorgsarbeid, hvor mye tid brukes og hvordan kombineres disse med andre gjøremål.

Arbeidstid og sysselsetting på syttitallet, Arbeidsnotat. Insti. for samfunnsforskning, Oslo 1979.

INNHOLD

Generelt om sysselsettingsutviklingen, spesielt utviklingen av deltidsarbeidsmarkedet. Ser bl.a. på arbeidstidsfordeling i forskjellige næringer i 1975 og 1978.

Fragmenter av norske kvinners livsløb, Notat nr.20, INAS, Oslo 1979.

INNHOLD

Kohortanalyse av endring i gifte og ugifte kvinners yrkesaktivitet og av inngåelse av giftermål.

Gifte kvinners tilknytning til arbeidsmarkedet. Konsekvenser av yrkeserfaring over livsløbet. Utkast, INAS, Oslo 1979.

INNHOLD

Undersøker sammenhengen mellom omfang av tidligere yrkesaktivitet og gifte kvinners nåværende tilknytning til arbeidsmarkedet ved en regresjonsanalyse, der også en rekke andre forklaringsfaktorer trekkes inn.

Thonstad T. og
Sørensen, Åge

DATAKILDE

Folketellingen 1960

Tiller, Pär Olav

DATAKILDE

Ett av flere representative
husholdsutvalg analysert
ved INAS(Intervjuundersøkelsen
utført ved Norsk Gallup
institutt).

Vannebo, Olav

DATAKILDE

Arbeidskraftundersøkelsene
i perioden 1.kvartal 1972 -
2.kvartal 1974.

Øyen, Else

DATAKILDE

Folketellinger
Folkemengdens bevegelse
Annen offentlig statistikk
Dertil intervjuundersøkelser
blant ugifte mødre i Oslo.

Lengden av den yrkesaktive periode
i Norge. Statsøkonomisk tidsskrift
1966.

INNHold

For kvinner der det laget særskilte
beregninger for hver utdannings-
kategori, idet yrkesfrekvensen
varierer sterkt med typen utdanning
Fig. 1.s 138. Tabell 6 s.139,
yrkesaktiv periode for kvinner
etter inngangsalder og utdanning.

Work and Family situation of Women
in Different Household Types and
Population groups, INAS, Oslo 1972

PROBLEMSTILLING

Vil se på kvinners situasjon ut fra
husholdskaraktistika. Hyp.: Kvin-
ners situasjon viser stor variasjon
mellom forskjellige husholdnings-
typer og hushold basert på for-
skjellige eksistensmidler.

Bruttostrømmer i arbeidsmarkedet
1.kvartal 1972 - 2.kvartal 1974.
Arbeidsnotater 10 75/2, Statistisk
Sentralbyrå, Oslo 1975.

INNHold

Hvilke persongrupper som kan sies å
ha et stabilt forhold til arbeids-
markedet og hvilke som må sies å
ha en mindre stabil tilknytning.

Ugifte mødre, Universitetsforlaget,
Oslo 1966.

INNHold

Beskriver endringer over tid av
antall ugifte mødre og deres alder.
Regionale fordelinger 1960. Følger
statistisk en kohort ugifte mødre
i 10 år vedrørende plassering av
barn og senere tilpasninger (Oslo)
Den ugifte mors sosiale bakgrunn
og situasjon i Oslo.

FORSKNINGSMIDLER

INGER R. HALDORSENS LEGAT TIL FREMME AV VITENSKAPELIG ARBEID

Av Inger Haldorsens legat skal det for året 1980 utdeles en porsjon, eventuelt porsjoner på tilsammen kr 20.000,-. Ifølge statuttene skal utdeling skje til kvinner tilknyttet Norske Universiteter og Høyskoler til fremme av vitenskapelig arbeid. Arbeidet kan omfatte alle sider av vitenskapelig virksomhet.

Søknader med kopi må sendes Norske Kvinners Nasjonalråd, Fr. Nansens pl. 6, Oslo 1 innen 30. juni 1980.

STUDENTSTIPEND - NUPI

Ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt blir det fra høsten 1980 aktuelt å tildele nye studentstipendier.

Hovedfagstudenter innenfor fagfeltene internasjonal politikk - internasjonal økonomi og tilgrensende områder kan søke. Stipendiet er på opptil kr 1.000,- pr. mnd.

- a) Hovedoppgaven/spesialoppgaven skal temamessig ligge innenfor ett av NUPIs arbeidsområder,
- b) arbeidet med hovedoppgaven/spesialoppgaven skjer i nær kontakt med en eller flere av Instituttets faste medarbeidere,
- c) vedkommende stipendiat gjennomfører opplegget på en seriøs måte og etter en oppsatt tidsplan,
- d) ordningen i hvert enkelt tilfelle godkjennes av NUPIs ledelse.

NUPIs forskningsprogram faller inn under fem temaområder: sikkerhetspolitikk, ressurser, internasjonal økonomi, utviklingsland og bistandspolitikk og beslutningsproblemer i utenrikspolitikken.

Søknad må være sendt INNEN 15. SEPTEMBER 1980 til:

Forskningsleder Olav Stokke, Norsk Utenrikspolitisk Institutt, Postboks 8159 - Dep., OSLO 1

OVERSIKT OVER FINANSIERINGSKILDER. - SAMFUNNSVITENSKAP

	<u>Søknadsfrist</u>
Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF	15. mai
Rådet for forskning for samfunnsplanlegging, NAVF (søknader kan også behandles utenom formelle frister)	15. mai
Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Familie- og likestillingsavdelingen	15. september
Justisdepartementet	15. mai
Kirke- og undervisningsdepartementet (nye søknader)	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsavd.	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsmiljøavd.	1. september
Sosialdepartementet	1. oktober
NORAD	1. juli
Rådet for anvendt pressforskning	1. oktober
Utvalget for rustningskontroll og nedrustning	15. januar
Arbeidsgiverforeningen	31. august
Nordisk kulturfond (Nordisk Råd)	Ingen fast
Lederopplæringsrådet i Norge	5. februar
Norsk produktivitetsinstitutt (NPI)	4 ganger i året
Nansenfondet	15. november
Nordiska samarbetskommittén för internationel politik, inkl. konflikt- og fredsforskning	1. mars, og 1. oktober
Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala	15. mai, og 15. november
Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA), København	15. desember
Forskjellige fonds ved universitetene. Annonseres i universitetenes informasjonsblader/bulletiner.	

	<u>Søknadsfrist</u>
Nordisk forskerstipend/Nordiske forskersymposier (Nordiske forskerkurser)	1. februar og 1. oktober
Nordisk samarbeidsnemnd for samfunnsforskning (NOS-S), NAVF	1. februar
Kontaktutvalget mellom NRK og samfunnsforskning	15. oktober

NAVFs sekretariat for kvinneforskning

Munthesgt. 29, Oslo 2

tlf.: 02/ 56 52 90

Navn:.....

Institusjon:.....

Adresse

Privat:.....

Arb.sted:.....

Er interessert i å delta på 2-dagers seminar om forholdet
mellom kvinneforskningen og kvinnebevegelsen, 18. og 19.
september 1980.....

Arbeider for tiden med.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Svarfrist (ikke bindende): Helst før sommerferien og
senest 1. august 1980.

Feminist Review

Feminist Review is published three times a year by a collective of women based in London with help from women and groups all over the country. It began publication in January 1979.

Any enquiries about Feminist Review should be sent to
65 Manor Road, London N16, UK.

Subscriptions are available for individuals and institutions,
at the rates given below.

Overseas Subscription Rates (3 Issues)

<u>Individuals</u>	Surface mail: £5,50	Airmail: £7,50
<u>Institutions</u>	£12,00	£13,00

HITTIL UTKOMMET

- Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for Research on Women. By Helga Hernes. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnsroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk. Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.
- Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Ved Harriet Holter
- Arbeidsnotat nr. 1/78 fra veiledningsprosjektet. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 7/78: Kvinners plass i Levekårsundersøkelsen. Ved Ingeborg Astrid Kleppe.
- Arbeidsnotat nr. 1/79: Kvinners levekår. En seminarrapport.
- Arbeidsnotat nr. 2/79: Heimearbeidere i streik. Ved Merete Lie. Kvinner, interesseforvaltning og lokalsamfunn. Kvinner og menn i arbeidskonflikt. Ved Siri Gerrard. Arbeidsnotat nr. 1/79 fra veiledningsprosjektet.
- Arbeidsnotat nr. 3/79: Oversikt over samfunnsvitenskapelig forskning om kvinner. Ved Marianne Noodt. "utsolgt"
- Arbeidsnotat nr. 4/79: Kvinnefellesskap og kvinneinteresser. Ved Siri Gerrard, Aud Grandauet, Marit Hoel og Merete Lie.
- Arbeidsnotat nr. 2/79 fra Veiledningsprosjektet.
- Arbeidsnotat nr. 5/79: Lønnet og ulønnet omsorg. En seminarrapport
- Arbeidsnotat nr. 1/80: Kvinneforskningssekretariatets fremtid. En utredning fra styret for NAVFs sekretariat for kvinneforskning.